

Ú t v a r - 4.

Císlo: 5118/11-57-50

PRÍKLEP NA R. 1950

Dňa 13. VI. 1950

C. A.

Ú t v a r - 4

do rúk k. j. r. Melunku.

Pril.

Priloha tajná I

Dr. Bažány Miroslav - predloženie správy.

K č. A-150032/4625-c-50.

Podľa Vášho dožiadania predkladám správu po prevedení na PŠ.

Dr. Miroslav Bažány, nar. 14. júla 1915 v Bratislave, príslušný tantieš, národnosti slovenskej, čs. občan, r. kat., ženatý, vojak v zále., dosiaľ trestaný nevoľ. Ovláda slovom a písomom nemecky, anglicky, francúzsky, rusky a španielsky. Býva v Bratislave, Galandova v. č. 3/II. posch.

Otec menovaného Teofil Bažány, bývalý zamestnanec Pov. vnútra, t. č. vo výslužbe.

Dr. Bažány za t. j. Slovenského štátu bol organizovaný v HM ako študent a bol aj vyslaný ako delegát HM do Talianska na exkurziu. Manželka Dr. Bažányho Leatrice rod. Kempa, nar. 15. júla 1918 v Bankoku-Siam, anglická štátna občianka, povolanie maľovnícka maliarka.

Deti Dr. Bažányho Branislav Bažány, nar. 20. júla 1948 v Anglii, Alexandra Bažányová, nar. r. 1949 v Bratislave.

Dr. Bažány je výbojný, sebavedomý, hovorí presvedčivo a vie vzbudiť svojím vystúpením dôveru. Má podstatný vplyv na ľudí. Má veľmi rád ženy a je o ňom známa, že je omráčikár. Náklonnosť k alkoholizmu a k požívaniu liehových nápojov sa u neho neprejavuje.

Dr. Bažány je členom KSS od r. 1945, však nemožno o ňom povedať, že je oddaným straníkom, keďže je zaťažený melo-neštiakými predsudkami a buržoáznym prostredím, v ktorom sa veľmi rád pohybuje, má na neho podstatný vplyv. Na kávanických schôdkach, na ktoré chodieval, vyvyšoval sa a diferencoval ľudí vzdelaných, t. j. intelektuálov od ľudí nižšieho vzdelania. Vo svojej práci nie je dostatočný a dôsledný a má značné sklony k hochštapárstvu. Súrodenci z jeho okolia nemajú o

88

nenovancem najlepšie myšlienku ako o členovi strany a komunistovi, v dôsledku jeho vyvyšovania sa a ambicióznosti.

Dr. Bažány veľmi rád cestoval do štátov západnej Európy, teda do kapitalistických štátov a pokiaľ mal možnosť, vždy takúto príležitosť využil.

Dr. Bažány má v zahraničí a to konkrétne v Anglii otca svojej manželky Rudolfa Kempa, ktorý je v Anglii od r. 1936 ako podpredseda siamskeho hnutia mládeže. Další jeho príbuzný Maszarowski Emil, jeho švagor, sa nachádza od r. 1946 v Poľsku. S oboma si dopisuje.

R. 1944 nastúpil do bývalého štátneho pedagogicko-technického ústavu v Bratislave, kde pôsobil ako vedecká pomocná sila. Vtedy bol v spojení s Ing. Boháčom a pomáhajúcim utekajúcim sovietskym vojakom z nemeckého zajatia.

Po oslobodení r. 1945 prihlásil sa v máji do revolučného výberu vysokoškolského študentstva k spolupráci. Bol zvolený za tajomníka Svazu vysokoškolského študentstva. Na podzim r. 1945, po prevedení nových fakultných volieb na údobie študijného r. 1945-46 bol zvolený za predsedu a v tejto funkcii zapojil sa do prípravných prác medzinárodného študentského kongresu v Prahe.

Imrich Rudaš o ňom vypovedá, že keď sa dozvedel, že Bažány bol v minulosti funkcionárom HM, mu toto vytýkal, vtedy Bažány povedal, že bol ilegálne činný a že spolupracoval s Dr. Husákom a že v HM zastával funkciu s vedomím Dr. Husáka.

Dr. Bažány, ako funkcionár svazu vysokoškolského študentstva, kládol osobné politické aspirácie do popredia. Jeho vinou sa na podzim r. 1945 po nových fakultných voľbách uplatnili v novom vysokoškolskom výbere aj reakční študenti, odchovaní býv. Svoradova, ako Stefan Boer, ktorý bol zvolený za tajomníka a ktorý bol funkcionárom a exponentom krajne praveho krídla vysokoškolákov, organizovaných v DS.

Dr. Bažány neonápal sjednotenie mládeže v jednej organizácii, ale vždy zdôrazňoval, že Svaz vysokoškolského študentstva má byť samostatnou organizáciou a nemá byť včlenený do Svazu slovenskej mládeže, ale má len spolupracovať.

Na študentskom kongrese v Prahe v r. 1946 spoznával sa so svojou terajšou ženou Beatricou Kempa, ktorá bola delegátkou študentského svazu zo Siamu a neskoršie sa s ňou oženil.

9 86

V r.1946 na podmínkách skončil svoje vysokoškolské štúdiá a ako bývalá pomocná vedecká sila na štátnom psychotechnickom ústave, vrátil sa na tento ústav, kde začal pracovať. Už vtedy mal vysoké aspirácie, lebo zdôrazňoval, že sa chce stať vysokoškolským profesorom.

V lete r.1947 bol navrhnutý Dr.Bažány na riaditeľa psychotechnického ústavu, keďže medzi zamestnancami nebolo vhodnejšej osoby. Dr.Bažány bol navrhnutý bývalým vedúcim ústavu prof.Jurovským, ktorý sa vtedy vzdal svojej funkcie a zamestnanci potom poslali petíciu povereníkovi sociálnej starostlivosti s.Šoltésovi, v ktorej žiadali, aby bol Dr. Bažány riaditeľom ústavu. Dr.Bažány bol presadený na túto funkciu napriek tomu, že bol vekovo veľmi mladý a že mal (44) aj malé skúsenosti a že ústav nebude môcť viacej. No zamestnanci chceli mu v jeho práci pomáhať. Zpočiatku spolupráca bola na kolektívnom podklade, avšak neskôršie, po tom, čo Dr.Bažány bol menovaný za riaditeľa, sa začal od kolektívu odtrhovať a väčšinu vecí rozhodoval sám. Dr.Milan, zamestnanec tohto ústavu vypovedá vo svojej zápisnici, že v tom čase nepostupoval šetrne voči starším zamestnancom a spôsobil to, že začali na ústave kliky a neskôršie sa začali zamestnanci proti nemu otvorene stavať.

V júni 1948 bývalý psychotechnický ústav prešiel do šs.ústavu práce a Dr.Bažány stal sa výkonným riaditeľom.

Dr.Bažány ani v novej funkcii nepostupoval správne, o čom svedčia prehĺbujúce sa spory medzi ním a zamestnancami. Dostal sa do sporu najmä so zamestnancom Terebešim, ktorý na volebnej schôdzke zamestnaneckej rady verejne napadol Bažányho a kritizoval jeho činnosť. Medzi Bažányom a Terebešim bol osobný spor aj v tom smere, lebo Bažány mu veľmi často vytýkal nevykonnosť a chcel ho prepustiť. Bažány ťažko znášal Terebešiho, nakoľko tento dobre rebovala slovenský jazyk a okrem toho bol repatriantom z Maďarska, čo tiež ťažko znášal.

Zamestnancov ústavu popudzoval proti sebe svojím povýšeneckým chovaním, ktoré prezradzovalo vládyčtivosť. Na príklad keď usporiadal v r.1947 kurz angličtiny, vyvolával starších zamestnancov k tabuli a ponižujúcim spôsobom sa k nim choval. V iných prípadoch zase vytýkal všetkým zamestnan-

1082

com, že pijú a podobne označil v ... oh, teda aj takých, ktorí nepili, hoci sa najviac pilo iba u riaditeľa a vedúceho oddelenia, po ... hodínach, o čom Dr. Bažány mal vedomosť.

ZOKSS nepracovala pod predsedníctvom Dr. Bažányho, naopak jej činnosť celkom upadla, pretože zamestnanci sa oskli do odborovej organizácie, ktorá bola utvorená a ktorú viedol Terebeši.

Bažány sám nebol organizovaný v ZOH a s raz pri jednej schôdzke ako nečlen bol aj zo schôdzky odborovej organizácie vykázaný z miestnosti. Od tej doby sa Bažány postavil ostro proti činnosti ZOH a všade kde mohol hatil rozvoj tejto organizácie. Bažány ťažko znášal kritiku a o správnej kritike nechcel ani počuť. Bažány ako predseda ZOKSS v tom čase začal aj intenzívnejšie organizovať stranu, ktorá však stála úplne pod jeho vplyvom a chcel vytvoriť skúsi protiváhu proti ZR, avšak aj v ZOKSS vznikla opozícia proti Bažánymu, pri kritike práce ústava-. Takúto opozíciu viedol s. Kysel. Zamestnanecká rada videla ťažkú situáciu, v ktorej sa ústava nachádza, preto oznámila predstavenstvu ústava prehaty Dr. Bažányho. Predseda predstavenstva svolal zamestnaneckú radu, Dr. Bažányho, tajomníka ZOKSS a niektorých starších zamestnancov, kde sa obvinenia vznesené ZR a tľmočené Terebešim preberaly. Obvinenia však nemali dost dôkaznej hodnoty a Dr. Mertie, ako predseda predstavenstva sa vtedy jednoznačne osvedčil za Dr. Bažányho a Terebešim, kritika bola odmietnutá. Táto schôdzka nevyriešila situáciu a neboly učinené konkrétne uzávary.

Zamestnanecká rada obrátila sa aj ďalším dopisom na predstavenstvo ústava, avšak náprava nebola ani vtedy sjednaná. Pri voľbách do ZOKSS bol r. 1949 Bažány zvolený za predsedu ZOKSS.

Ako predseda ZOKSS Dr. Bažány prehľboval aj neďalej rozpory medzi zamestnaneckou radou. Napätie medzi ním a ZR sa stupňovalo. V dôsledku tohto napätia obrátila sa ZR na právne oddelenie SOR v Prahu. Bola vytvorená akčná trojka, ktorá však taktiež situáciu nevyriešila a jej čatrenia celkove sklamaly.

M 88

Takéto poměry panovaly až do jeho odchodu z ústavu, když byl z této funkce odvolán. Dr. Bažány po odvolání z této funkce a to po februáři 1950, nastoupil místo na Pověřenístvo vlivy ve funkci přednostu učňovského školního oddělení. V této funkci je od 1. apríla 1950 až doberaz.

Dr. Bažány ako riaditeľ ústavu, cestoval často do zahraničia. Konkrétne bolo zistené, že bol v októbri 1945 v Anglii a to ako člen delegácie SVS, kde bol dva mesiace, ďalej r. 1947 v mesiaci júli bol vo Francii, vo februári 1948 v Anglii dva mesiace, v septembri 1949 vo Švajčiarsku.

Dr. Milan vo svojej zápisnici uvádza poznámky, týkajúce sa cesty do Švajčiarska a to v septembri 1949. Táto cesta bola uskutočnená na podnet švajčiarskej organizácie psychotechnickej, ktorá organizovala svetový psychotechnický kongres. Tejto cesty sa zúčastnil Dr. Bažány a Koščo. Túto cestu taktiež doporučil povereník soz. starostlivosti Zupka, ktorý sa pričínal o to, aby väčší počet cestovných pasy.

Na túto cestu dostal Dr. Bažány 60.000 Kčs, z ktorej sumy bolo určené cestovné a 750 frankov na osobu. Kongres konal sa v Berne. Počas tohto kongresu sišiel sa Dr. Bažány, ako uvádza Dr. Milan, s nejakou Francúzskou, ktorú poznal už dlhšie a s ktorou sa bavil. Ďalej sa sišiel s nejakým inžinierom neznámeho mena. Taktiež Dr. Bažány bol veľmi často vo styku s bajovníčkou kongresu Baumgartnerovou. Po skončení kongresu delegácie odišli na zájazdy do švajčiarskych miest, ako Lugana a Zurich. Poslednú noc v Zurichu strávil Bažány v spoločnosti nejakého študenta, údajne jeho spolužiaka, ktorého meno nie je doposiaľ známe. Dr. Milan vypovedá ďalej vo svojej zápisnici veľmi závažnú okolnosť. Bažány totiž keď odchádzal do ČSR a to o 2 dni skôr než mal ísť, čo odvodňoval finančnou tiesňou, požiadal Dr. Milana, aby išiel na stanicu do Zurichu pozrieť na poštu, či tam nie je pre neho telegram z Londýna. Dr. Milan na stanici odišiel a našiel tam telegram na meno Bažány. Keďže tento telegram bol otvorený, Dr. Milan si ho prečítal. V telegrame bolo uvedené nasledovné: "Betty a vy príďte čo najskôr môžte. Zaručene je tu ťažko dostať, ale sa o to postaráme." Galvan však Dr. Bažány bol už odcestovaný, ako je vyššie uvedené, Dr. Milan

12 X

prinesal spomenutý telegram do CSR, kde ho odevzdal Bažánymu. Bažány keď videl, že telegram je otvorený, vytýkal Dr. Milanovi, že Dr. Miroslava otvoril.

V tejto súvislosti treba poznamenať, že bolo zistené, že v šase, keď odchádzal Dr. Bažány na cestu do Švajčiarska, navštevoval veľmi často anglický konzulát spolu so svojou manželkou a že tam bol častým hosťom.

V mesiaci januári 1945 bol Dr. Mikuláš Milan, Dr. Vároš a Dr. Pikala, všetko zamestnanci ústavu, pozvaní k Dr. Bažánymu na večeru. Pri tejto príležitosti sa Dr. Bažány zmienil, že do spoločnosti už často nemôže chodiť, nakoľko vraj je podozrievaný zo špionáže. /Dôsledok "I" akcie/

Styky Dr. Miroslava Bažányho:

Najlepším priateľom Dr. Bažányho je Dr. František Mestic, nar. 28.6.1904 v Čechách, bytom Bratislava, Jančova cesta 11, ženatý s Gretou rod. Zelmanovou, pôvodom z Viedne. Manovaný je zamestnaný na Pover. sociálnej starostlivosti vo funkcii zástupcu povereníka, ako aj predsedom predstavenstva ústavu. Bažány občas navštevuje rodinu Mesticova a manželky týchto sú taktiež v dobrom priateľskom pomere. Dr. Bažány bol úplne pod vplyvom Dr. Mesticova, ktorý mu pri rôznych ťažkostiach ako predseda predstavenstva ústavu pomáhal a držal mu stranu. Mestic sa o Bažánym vyjadril ešte v šase, keď bol tento na ústave, že musí dať od neho ruky preč a že musí s ním všetky styky prerušiť.

Ďalším dobrým priateľom Dr. Bažányho je Dr. Pikala, zamestnaný v šs. ústave práce vo funkcii odborového asistenta. Narodný je 12.2.1926 v Bratislave, bytom v Bratislave, Uhrova 28. Dr. Pikala je ešte veľmi mladý, nedávno ukončený Dr. Je o ňom známe, že bol v lete 1948 na dvojtýždňovom pobyte v Anglii. Studuje veľmi horlivo anglický jazyk. Ďalšie poznatky o ich stykoch neboli získané.

Dr. Daniel Husár, ktorý je t.č. v Belgii na študijnej ceste, je tiež jeden zo známych Dr. Bažányho. Hližšie o ňom nebolo zistené. Dr. Husár je organizovaný v KSS, hoci je o tomto známe, že pracoval za úst. Slovenského štátu v ilegalite, spolu s riaditeľom Leniného gymnázia Bagarom a profesorom Ottom zo školstva. Ďalším známym je Dr. Vároš, zamestnanec šs. ústavu práce, o ktorom je známe, že v r. 1946 - 1947 bol

13 X

v Paříži, v r.1949 byl v Anglii na studijní cestě. Bližší
nebolo zistené. Všechny nore uvedení sú vo veľmi dobrém priate-
telskom styku s Dr. Baňanym.

Od doby, kedy je Dr. Baňany zamestnaný na Povereníctve
výživy, nepodarilo sa o menovanom nič bližšieho zistiť. Prí-
padne poznatky budú však Vášmu úradu včas hlásené.

Veliteľ Štb.:

Dát 9.8.1984 prilož 2 kopie
kop. BETHU'L I odber 5.8.84 klom
Kop. [Signature]

Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1. 1. 2008 dle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.

Zrušen stupeň utajení (svazku) dnem 1. 1. 2008 dle ustanovení § 157 odst. 3 zák. č. 412/2005 Sb.